

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงมากมายในสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้มีการปฏิรูประบบราชการ ซึ่งมีเป้าหมายในการกระจายความรับผิดชอบในการบริหารจัดการ การสร้างระบบบริหารภาครัฐแนวใหม่ที่มีประสิทธิภาพ มีระบบการตรวจสอบ การกำกับดูแลที่ดี นำไปสู่การปฏิรูประบบบริหารแนวใหม่ที่มุ่งเน้นผลงานและผลลัพธ์เป็นหลัก มีการกระจายความรับผิดชอบในการบริหารการเงินให้หน่วยงานภาครัฐให้มีอิสระและความคล่องตัวมากเพียงพอที่จะใช้จ่ายเงินงบประมาณ ให้สอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของแต่ละหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น แทนการมุ่งเน้นควบคุมการรับจ่ายเงินเพื่อเปรียบเทียบกับวงเงินงบประมาณที่ได้รับอนุมัติ การขยายกรอบวัตถุประสงค์ในการใช้ข้อมูลทางบัญชีของหน่วยงานจะเป็นประโยชน์ทั้งในการควบคุมและการบริหารจัดการมากขึ้น

ด้วยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 29 กันยายน 2541 เห็นชอบในหลักการจัดสรรงบประมาณแก่มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาลที่เปลี่ยนสภาพตามกฎหมายแล้ว ให้ได้รับการจัดสรรงบประมาณในลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไป ประกอบกับกระทรวงการคลังได้แจ้งให้มหาวิทยาลัยและสถาบันของรัฐที่จะเตรียมออกจากระบบราชการ ปรับเปลี่ยนระบบบัญชีที่อยู่ในปัจจุบันซึ่งเป็นระบบบัญชีราชการที่ใช้เกณฑ์เงินสด (Cash Basis) ไปเป็นระบบบัญชีกองทุน โดยเกณฑ์พึงรับ - พึ่งจ่าย (Accrual Basis) ที่อิงฐานกิจกรรม (Activity Base Costing) ซึ่งสามารถรายงานค่าใช้จ่ายต่อหน่วยผลงานตามกิจกรรมและแสดงผลการดำเนินงานได้ รวมทั้งมีการพัฒนาและปรับระบบงบประมาณ พัดดูแลการเงินให้สอดคล้องสัมพันธ์เป็นลักษณะ 3 มิติ ได้แก่ มิติแผนงาน มิติหน่วยงานและมิติกองทุน¹

สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ โดยที่ภายใต้เงื่อนไขของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีสถานภาพเป็นนิติบุคคล ซึ่งการปรับเปลี่ยนสถานภาพของสถาบันเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏ ยังผลให้สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ ต้องก้าวสู่การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญอีกวาระหนึ่ง ซึ่งแนวทางการดำรงอยู่ของสถาบันในอนาคตจำเป็นต้องดำเนินการให้สอดคล้อง และเป็นไปตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ภาระหน้าที่ส่วนหนึ่ง คือการนำใช้ระบบงบประมาณ พัด

¹ ทบวงมหาวิทยาลัย, "คู่มือการบัญชีลักษณะ 3 มิติ สำหรับผู้บริหารในมหาวิทยาลัย/สถาบันของรัฐ":1-2

การเงินและบัญชีกองทุน โดยเกณฑ์ฟังรับ – ฟังจ่าย ลักษณะ 3 มิติ ดังนั้นจึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องทำการศึกษาความพร้อมขององค์กรและปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อม ในการนำใช้ระบบงบประมาณ พัสดู การเงินและบัญชีกองทุน โดยเกณฑ์ฟังรับ – ฟังจ่าย ลักษณะ 3 มิติ ทั้งนี้เพื่อจะได้นำข้อมูลจากการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อม สำหรับ การปรับเปลี่ยนระบบดังกล่าว ให้สามารถบริหารงานและปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูประบบงบประมาณ พัสดู การเงินและการบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสภาพความพร้อมของสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ กับระบบงบประมาณ พัสดู การเงิน และบัญชีกองทุน โดยเกณฑ์ฟังรับ – ฟังจ่าย ลักษณะ 3 มิติ

นิยามศัพท์

ความพร้อม หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ความเหมาะสมของบุคลากร เพื่อรองรับต่อระบบงบประมาณ พัสดู การเงินและบัญชีกองทุน โดยเกณฑ์ฟังรับ – ฟังจ่าย ลักษณะ 3 มิติ

เกณฑ์ฟังรับ – ฟังจ่าย ลักษณะ 3 มิติ หมายถึง วิธีการบัญชีที่ใช้เป็นหลักในการพิจารณาบันทึกรายได้และค่าใช้จ่ายให้อยู่ในงวดต่าง ๆ อย่างเหมาะสมโดยแสดงถึงผลการดำเนินงานหลายมุมมอง ซึ่งมีความชัดเจนในแต่ละมุมมอง ได้แก่

1. มิติแผนงาน เพื่อแสดงการดำเนินงานและผลงานตามแผนงานที่กำหนดไว้ล่วงหน้า
2. มิติหน่วยงาน เพื่อให้เห็นสภาพการดำเนินงานและผลงานตามหน่วยงานที่เป็นผู้ปฏิบัติ
3. มิติกองทุน เพื่อให้เห็นสภาพการดำเนินงานและผลงาน ตามการได้มาและการใช้ทรัพยากรของเงินกองทุน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาครั้งนี้คือ

1. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงระบบงบประมาณ พัสดู การเงินและบัญชีกองทุน โดยเกณฑ์ฟังรับ – ฟังจ่าย ลักษณะ 3 มิติ
2. เพื่อให้บุคลากรของสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ สามารถบริหารงานและปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูประบบงบประมาณ พัสดู การเงินและบัญชี ได้อย่างมีประสิทธิภาพ